

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput III. De gesta a Sancto prodigiosa pro Thessalonicensibus in peste
cura a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A. JOANNE
THESSAL. AR
CHIEP.

sibi collati conciliatori, sancto et gloriosissimo martyri Demetrio; quia illum decet omnis gloria, honor et adoratio nunc et semper etc.

τυρι Δημητρίῳ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, seu potius, quod in eo narratur, miraculum sequentem hunc in codice Ms. olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, in quo a fol. 35 usque ad fol. 39 excurrit, præfert titulum: Ἐπεὶ τοῦ τῶν αἰματόρων ἔχοντος ἐπάγου, id est, De præfecto, sanguinis fluxum passo. Porro quod miraculum illud non e laudato olim Mazarinæo, sed e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 excerptum habemus, idcirco id hic editur e posteriori isthoc litterario monumento, in quo licet Joannis Thessalonicensis nomine non signetur, illustri tamen huic scriptori a nobis attribuitur ob rationes, quas in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subnexis, adduci.*

b *Fuerit ergo præfectus, de quo hic agitur, militum, ut apparet, per Illyricum magister; quale autem id fuerit officium, apud Pancirolum in concinnato in imperii Orientalis Notitiam Commentario cap. 30 et 54 expositum invenies colligesque etiam ex iis, quæ horum capp. priori is scriptor affert, præfectum seu magistrum militum, de quo hic, præfecto prætorii Illyrici non paruisse, contra ac non nemo forte existimet, quod spectabile eorum, qui sub præfecti Illyrici principatu erant, agmen gubernasse, hic dicatur. Nec propterea tamen putandum est, cum Pancirolus Joannem Thessalonicensem hic pugnare; ita enim posterior hic scriptor potest intelligi ut milites, quorum agmini præfectum a se memoratum præfuisse ait, sub præfecti prætorii Illyrici principatu, non parendo, sed commorando dumtaxat, fuisse, significatum voluerit.*

c *Hinc collige, jam inde a Joannis Thessalonicensis ætate seu seculo septimo verosimillimeque etiam aliquanto citius, ac proin jam inde saltem a seculo sexto pro primario civitatis Thessalonicensis patrono habitum fuisse S. Demetrium, qui proinde etiam jam tum cultu ecclesiastico plane insigni fuerit indubie ibidem gavisus.*

d *Jobi cap. 5, v. 19 Græcis hæc, Ἐξάνεις ἐξ ἀναγκῶν σε ἐξελεύεται, textus sacri verbis, quæ ego hic, verbum verbo reddens, interpretatus sum, sexies ex angustiis te eripiet, sequentia isthæc in vulgata respondent: In sex tribulationibus liberabit te.*

e *Eliphaz nempe.*

f *Græcis verbis, mox ad lit. d recitatis, proxime hæc loco ibidem citato in Textu sacro subduntur: ἐν δὲ τῷ ἔθῳ οὐ μὴ ἄνηται σου κακόν, iis autem in Vulgata isthæc respondent: Et in septima non tanget te malum; Et sane cum ad feminini generis substantivum præcedens Tribulatio adjectivum numerale Septimus referendum videatur, Vulgata omnino hic standum apparet. Verum licet pariter feminini generis in textu Græco sit substantivum, ad quod adjectivum numerale ἔθῳς referendum videtur, hoc tamen in Græco sacræ Scripturæ textu, quod propterea et a me hic factum, masculino genere affertur, itaque acceptum discursui, quem Joannes hic subdit, materiam subministravit.*

g *Hæc ipsa Latine a me hic reddita Joannis Thessalonicensis verba ἐξῆςτο etc in Græco sacræ Scripturæ textu Psalmo 85, v. 13 habentur, iisque in Vulgata respondent hæc: Eruiisti animam meam ex inferno inferiori.*

h *Ita fere Isaia 38, v. 17.*

i *Proliam hanc orationem a præfecto, de quo hic, cum sanitati fuisset prodigiose restitutus, prolatam fuisse, verisimile haud apparet. Quare via dubitandum est, quin huic illam Joannes, oratorum more loquens, pro arbitrio affinxerit. Apud Mabilonium, apud quem tom. I Analect. Vet. miraculum, hoc cap. relatum, pag. 73 et seq. ab Anastasio bibliothec. etiam refertur, nihil simile occurrit.*

CAPUT III.

C De gesta a Sancto prodigiosa pro Thessalonicensibus in peste cura a. F

Thessalonicenses, qui Sancti operis in morbis fuerit experti,

Marium arenam, dilecti fratres, pluvieque, secundum quod scriptum est, guttas numerare, aut facta in corporum morbis a Victoriis decorato gloriosissimoque martyre Demetrio miracula exponere, perinde est: nec de iis loquor, quæ antiquis aut etiam antiquissimis temporibus manifestata sunt, sed nec de iis, quæ sub nobis ipsis, utut peccatoribus, per ineffabilem ipsius patriumque erga cives amorem sunt gesta. Ad alia sermonem convertam, cum memoraro miraculum, nuper gestum, quod audientes omnes fere, recte novi, agnoscetis, testimoniumque simul veritati præbebitis. Ante annos enim paucissimos evenit, nec ullius ex omnibus, opinor, auditum fugit; multi autem etiam experientia Martyris in visitando misericordiam cognovere vel ipsimet beneficium experti, vel domesticos habentes, qui inexpectato mortem evasere. Quid vero moror,

Ἰσον, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, καθέστηκεν, ἄμιον θαλασσῶν καὶ σταγῶνας ὑετοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀριθμεῖν, ἢ τὰς θαυματουργίας ἐν σωματικαῖς νόσοις γεγενημένας ἐπιθεσθαι τοῦ καλλινοῦ καὶ ὑπερευδύου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ οὐδέποτε λέγω τὰς πάλαι ἢ πρόπαλαι κατὰ καιροὺς ἐμφανισθείσας, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, κατὰ ἀμαρτωλῶν ὄντων ἐπιτελεσθείσας διὰ τὴν ἄφατον αὐτοῦ καὶ πατρικὴν πρὸς τοὺς πολίτας φιλοστοργίαν. Τούτου καὶ τοῦ ἐναγχοῦ γεγενημένου θαυματουργήματος ἐπιμνησθεὶς ἐφ' ἕτερα τρέψω τὸν λόγον, ὅπερ ἀκούσαντες, εὐ εἶδα ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες ἐπιγνώσθε, καὶ συμμαρτυρήσετε τῇ ἀληθείᾳ. Πρὸ γὰρ λίαν ὀλιγοστώτων ἐτῶν γεγένηται, καὶ οὐδενὸς τῶν πάντων οἰμῶν τὴν ἀκοὴν διαπέφευγεν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πείρα τὴν ἐπισκεπτικὴν τοῦ μάρτυρος φιλαυθοπρίαν ἐπέγνωσαν, ἢ αὐτοὶ τῆς εὐεργεσίας αἰσθόμενοι, ἢ οικείους ἐχόντες τοὺς ἐξ ἀπροσδοκίτου διαφυγόντας τὸν θάνατον· τί δὲ μέλλω καὶ οὐ ποῦδ' ἐπισημαίνω καταφανὲς τὸ λεγόμενον, μάλιστα καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχων ὡς οὐκ ἀπιστήσομαι πρὸς εἰδοτάς διαλεγόμενος;

A *Ἰστέ δῆπου, ἀγαπητοί, τὴν πρὸ τῶν ὀλιγο-*

31 *Ἰστέ δῆπου, ἀγαπητοί, τὴν πρὸ τῶν ὀλιγο-*
στοῦ χρόνου Σεήλατου ἐπελθούσαν τῇ πόλει ὄργην, οὐ
τῇ πόλει δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῇ χόρᾳ πάσῃ, λέγω
δὴ τὸν λοιπὸν ἐκείνου τὸν παμφόρον καὶ παντοφόρον
καὶ υπερμέτρον, τὸν υπερβάντα μὲν μεγέθει κακοῦ τὰς
ἐκ Θεοῦ παιδείας τοῖς πόποτε καταπεμφθείσας, ἡττη-
θέντα δὲ μόνους τοῖς τῶν ἡμετέρων πράξεων παροργισ-
μοῖς... Ἀπὸ γὰρ βραχυτέρου μαστίγων ἀρχόμενος,
εἶτα καὶ εἰς τὰς μέσας ἐπαναβάς ὡς ἤδη ἡμῶν τὰ
τραύματα τῆς ψυχῆς σκληρώσαντα καὶ ἀπεσκληρώτα,
καὶ μὴ δὲ καταδέσμοις ἢ μαλάγμασι εἰκοντα κατὰ τὸν
Ἰσαίαν ἀναγκαίως ὡς ἀριστος τῶν ἀπληπισμένων ἰα-
τρὸς καὶ τῶν ἀθεάτων γνώστης ἀκριβῆς, ἐπὶ τὰς ἀρας
δορυκεν ἐπάγωγας ἄνωγας μὲν γὰρ χειραγωγία Θεο-
πρεπεῖ παιδεύων ἡμᾶς ὡς πατὴρ, οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ τοῖς
ἐν γῆς καρποῖς, εἶτα καὶ τοῖς κτήνεσι ἡμῶν ἐπελθεῖν
ἀφῆσι τὴν φθοράν.

nec narratione, quod dico, manifestum facio, maxime, cum verba ad eos, qui rem noscunt, faciens, fore confidam, ut fides mihi haud de-
negetur?

31 Nostis certe, dilecti, illam, quæ brevis-
simum quoddam ante tempus civitati h, non
solum autem civitati, sed et regioni universæ
obvenit, immisam a Deo pœnam, omnivoram
autem illam, omniaque corruptentem ac mo-
dum excedentem pestem dico, quæ mali quidem
magnitudine omnibus umquam a Deo inmissis
castigationibus fuit superior, solum autem ac-
tionum nostrarum indignitate fuit inferior c....

A minoribus enim pœnis exorsus, ac deinde
ad medias progressus, ut animæ nostræ vul-
nera callum obducere atque indurescere vidit,
nec alligaturis ullis pharmacisque cedere, se-
cundum Isaiam, necessitate compulsus, uti
optimus eorum, de quorum sanatione desper-
atur, medicus, eorumque, quæ non videntur,
exquisitus inspector, ad supremos castigatio-
nis gradus prorupit. Primum quidem castiga-
tione, quæ Deum decet, nos erudiens, velut
pater, non nobis, sed terræ fructibus ac dein-
de etiam animalibus nostris corruptelam su-
pervenire permisit.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

in dirissima
etiam peste, a
Deo in ipsos,
b

B *Ὡς δὲ μὴδὲν κρείττον ἡμᾶς γεγενημένους εἶδρα,*

32 *Ὡς δὲ μὴδὲν κρείττον ἡμᾶς γεγενημένους εἶδρα,*
τοῖς ὑπομασθίοις καὶ τοῖς κοιλίῃ παισὶν ἐκανεβίβασε
τὴν πληγὴν. Ὡς δὲ καὶ ταύτῃ τῇ τομῇ μὴ ὑπεκινῶν
διέγνω τὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν οἶδημα, τότε τὸν μέγαν
καὶ δριμύν καὶ ἀλύπιστον τοῦ λοιποῦ καυτήρα δι' ἀγ-
γέλων ἔντος πονηρῶν ἐπαχθῆναι τῇ πάσῃ συνεχώρησε
πόλει... πάντες ἀρῶν ἀπὸ νηπιῶν μέχρι ἀνδρῶν ἀνῆρ-
πάζοντο, μόνου τῶν ἐν γῆρα βαθεῖ πεπεδημένων. Ἴνα
μὴ τις εἴποι, φυσικὴν τινα γενομένην τοῦ ἀέρος δυσ-
κρασίαν τὴν φθοράν τοῖς ζώων ἐπενεγκεῖν, καὶ ὡς
οὐχὶ Κυρίως ἐποίησε ταῦτα πάντα, τούτου χάριν τὸ
νεῦν καὶ ἀνοῦθον τῆς ἡλικίας ἐφθείρετο, τὸ δὲ παλαιῶν
καὶ ἐγγύς ἀφανισμοῦ διετρεῖτο....

32 Ut vero nos nihilo meliores factos vidit,
pueris adhuc lactentibus, iisque, qui valde
adhuc juvenes erant, plagam indidit. Ut au-
tem nec huic incisioni cedere animarum nos-
trarum tumorem cognovit, tunc magnum et
acrem et intolerabilem pestis cauterem per an-
gelos vere malos supra totam civitatem induci
permisit d.... Omnes prorsus, incipiendo ab
iis, qui pueri adhuc erant, usque ad eos, qui
virilis ætatis erant, rapiebantur, solis, qui
senectutis provectæ facti jam erant, remanenti-
bus. Ne enim quis diceret, naturalem quam-
piam, quæ obvenisset, aëris intemperiem vi-
ventibus luem attulisse, nec Dominum hæc om-
nia fecisse, ideo, qui in ætatis juventute ac
flore erant, peribant; qui vero senes mortique
vicini erant, servabantur e....

cum leviori-
ribus pœnis
nihilò melio-
res essent effe-
cti, inmissis,

d

C *Ἐπεὶ οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἔνοχοι νοση-*

33 *Ἐπεὶ οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἔνοχοι νοση-*
μάτων εἰς τὸν ὑγίωδωρον κἀν τοῦ παυσίπου κατέ-
φυγον, ὡς εἰρηται, Μάρτυρος, τότε καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος, καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἀβλο-
φόρου δυνάμειος τὸ κηδεμονικὸν ἐπεδείκνυτο. Ὅσους
γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἐκάστης νυκτὸς, ὡς φιλόπαις πατὴρ,
ἐπισκέπτετο, εὐθὺς εἶδεν οὗτοι καὶ τροφῆς μετελάμ-
θαιον, καὶ ποσὶν οἰκείαις εἰς τούτο κατέσπευδον ὅτι
πρὶν βρομάτων ἀνῆρκεται, καὶ πάντων δυσάρεστοι, καὶ
πάντη ἀκίνητοι τῷ μεγέθει τῶν νοσημάτων ὀρῶμενοι,
καὶ ὀλιγοσπῶν ἐντὸς ἡμερῶν ὑγιεῖς καὶ ἀρτίφρονες ἀ-
τεχνῶς τοῖς ἰατρῶν οἴκους ἀπέτρεχον, ἀφοβοὶ ἐχέγγων
ἀσφάλειαν ἔχοντες τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀλλοτρίαι παθήμασι
τὸ παρὰ τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος τούτους ἀπολελύσθαι.
Ὅσους δὲ κατὰ τὰς νύκτας ἐπισκεπτόμενος υπερέβαι-
νε, τούτους ἢ παραχρημα ὁ θάναθος ὑπεδέχετο, ἢ μα-
κρονόσια κάμνοντας μέλις ὀψέποτε διὰ χρόνου ἢ ἀπαλ-
λαγῇ τοῦ νοσήματος ἐφθανε, μᾶλλον δὲ οὐδὲ διὰ χρόνου,
εἰ μὴ σπλαγγισθείς ὁ Μάρτυς εὐμενῶς ἐπειδὴ τὸν
κάμνοντα.

33 Posquam igitur his atque hujusmodi morbis
constricti ad venerandi quam maxime, ut dictum
est, Martyris templum, sanationes donare solitum,
confugerunt, tunc et Dei misericordiæ mag-
nitudinem et efficacis certaminum Victoris po-
tentiae curam sunt experti. Quoscumque enim ipse,
ut filiorum amans pater, noctibus singulis visita-
bat, ii ipsi statim mane et cibum capiebant, et
propriis preterea pedibus incedebant: qui prius nu-
trimenta fastidientes, pessimeque affecti ac peni-
tus præ morborum magnitudine immoti apparue-
rant, paucissimos etiam intra dies sani mentique
restituti domos suas absque metu facile repe-
tebant, securitatem, quod a Martyre liberati es-
sent, fide dignam habentes, fore, ut iisdem
morbis non corripenterent. Quoscumque vero, cum
noctu visitaret, præteribat, illos statim vel
mors rapiebat, vel mali diuturnitate laboran-
tes vix tandem per tempus quidem, nisi Martyr,
misericordia motus, ægrotantem benigne respice-
ret, morbi remissio occupabat.

sanitati fue-
re, cum ad
Demetrii
templum con-
fugissent,

F

D *Ἄλλ' ὀλιγοστοὶ μὲν ἦσαν οἱ αὐτῶν ὡς ἀνεπί-*

34 *Ἄλλ' ὀλιγοστοὶ μὲν ἦσαν οἱ αὐτῶν ὡς ἀνεπί-*
σκοποὶ τελευτήσαντες, ὀλίγη δὲ πλείους τούτων οἱ πο-
λυχρούσαντες τοῖς παθήμασι. Εἶτα ἐπισκεφθέντες εἰς
ἕστερον, οἱ δὲ ταχὺ ὑγίαιας τυγχάνοντες ἀριθμὸν
υπερέβαινον. Ἀλλὰ μὴ τις ἀδυναμίαις ἢ ἀσπλαγγίας
ἢ προσοποληθίας ἀσεβῶς τοῦ ἐπισηφαιμένου καταψη-
Octoberis Tomus IV.

34 Verum paucissimi illic, velut haud visi-
tati, mortui sunt, multo autem pauciores, qui
morborum diuturnitate confictati fuerunt. Qui por-
ro visitati sanitatem postea statim obtinebant,
numerum excessere. Verum ne quis impo-
tentiae vel immisericordiae vel personarum
exceptionis

magno nume-
ro restituti;
id autem
Sancti patro-
cinito,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

exceptionis Martyrem visitantem impie damnet, eorum, qui tunc passi sunt atque ad illius templum confugere, actiones mente expendens, eaque, quæ germano Dei servo conveniunt ac congruunt, pie recogitans, invenies omnino, recte, atque ut Dei Providentiam decet, et illos, qui morbis statim liberati fuerunt, sanatos fuisse, et eos, qui, morbo diu protracto passi sunt, convenienter in hisce punitos fuisse, et eos, qui celerrime vitam amisere, fuisse id, quemadmodum decebat, passos, ut Martyris potentia efficacia et providentia et misericordia ubique innotesceret. Unde, aiunt, nobis, persuades, hæc fecisse gloriosissimum Demetrium? Eum enim magnum quidem et potentem apud Deum et civitatis amantem esse, fatemur et nos ipsi, neminem autem tunc ibidem decumbentium, sanitate tributa, eum visitasse, suspicamur, quod id, quod in civitate gestum, Dei in hanc vindicta, cum ei, si isthanc immississet, actionum nostrarum Defensor adversaturus haud fuisset, minime exstiterit.

non casu, factum, Joannes Thessalonicensis hic contentus,

35 Et qui, o boni atque dilecti, sanitatem intus decumbentium plures inexpectato sint consecuti, pauciores autem numero cum morbis conflictati diu fuerint, longeque etiam pauciores animam casu posuerint, factumque etiam sit, ut immissus morbus vel agrotantis virtute vinceretur? Verum primo quidem casu dicere fortuito bonorum quidquam factum esse, non Christianorum est, sed atheorum, qui administratricem unius Dei providentiam negant, omniaque absque alieno impulsu atque ut casus fert, evenire opinantur. Deinde vero mihi dicite, quomodo illi, qui extra sanctum templum in propriis domibus ægotarunt, omnes fere, paucis exceptis, mortui sint, ita ut, quemadmodum dictum est, multi manerent insepulti. illi vero, qui ad venerandum Martyris templum fugere, omnes fere, exceptis, qui poenæ a Providentia fuere subjecti, paucis, fuerint servati? Oportebat enim et hic, nisi congruam ille attulisset opem, savientem in civitatem pestem plurimos absumere paucissimosque facere residuos.

C
visioneque qua Sanctus agros visitare fuit conceptus, in medium adducta,

36 Id autem illis, qui in foris et domibus suis erant, factum esse, solis vero illis, qui in sanctissimo Martyris templo erant, non illud, sed etiam contrarium, obvenisse, argumentum est luculentum, illum domus Domini misericordis potentia suæ specimen dedisse. Ut porro nunc omnes etiam credamus, universa evenire Dei providentia, nec bonorum quidquam, uti aliqui nugantur, sponte sua progigni, Deus, hujusmodi malevoli suggestiones ex ipsis cordis nostri stirpibus volens excindere, unius ex ibidem tunc decumbentibus mentis oculos aperuit, noctisque tempore velut in ecstasi hic factus Sanctum chlamyde indutum, roseamque ac venustam faciem præferentem vidit, ut in populum, non ac consul quidam, accepta ab imperatoribus potestate, beneficia distribueret, advenientem, omnesque quidem, qui periclitabantur, respicientem, quibusdam vero manum imponentem, crucemque imprimere satagentem; quosdam autem subtristi etiam vultu dumtaxat intuentem, paucissimos vero multo dolore ac mœstitia prætereuntem, ita

φίσηται Μάρτυρος, τῶν δὲ τῆνικαῦτα πασχόντων καὶ D τῶ τούτου κατὰ προσφευγόντων τὰς πράξεις ἀναθρήσας τῶ νῆ, καὶ τὰ προσήκοντα, καὶ ἀρμόδια δούλω γησιφ Θεοῦ φιλευσεῖως λογισάμενος, εὐρήσει πάντως ἐπαφελῶς καὶ ὡς προνοία πρέπει Θεοῦ καὶ τοῖς εἰθὺς ἐλευθερωθέντας τῶν νοσημάτων ὑγιασθῆναι, καὶ τοὺς παρασπύριτας ἐν τούτοις οἰκονομικῶς παιδευθῆναι, καὶ τοὺς τάχιστα τὸν βίον ἀποπλιπόντας συμφερόντως τούτο παθεῖν, ὡς πενταχθῆεν φαίνεσθαι τῆς ἐνεργείας τοῦ Μάρτυρος τὸ δυνατὸν καὶ προσωπικὸν καὶ φιλόφρονον. Πόθεν, φασί, ταῦτα πείθει ἡμᾶς τὸν υπερἐνδοξον πεπραχέναι Δημήτριον; Ὅτι μὲν γὰρ μέγας παρά Θεοῦ καὶ δυνατὸς, καὶ φιλόπολις, ἐμολογοῦμεν καὶ αὐτοί, ὑποποσάζομεν δὲ μηδένα τῆνικαῦτα τῶν ἐκείσε κειμένων λαμπρικῶς αὐτὸν ἐπισκέψασθαι, διὰ τὸ μὴ θεομηνίαν ἄντικρυς εἶναι τὸ κατὰ τὴν πόλιν γινόμενον, καὶ τῶ μὴ προσκρούσαι τῶ ταύτην ἐκπεπομφότε Θεῶ τῶν ἡμετέρων πράξεων τιμῶρον.

35 Καὶ πῶς, ὦ ἀγαθοὶ καὶ ἀγαπῆτοί, τῆς ὑγείας ἐντὸς πλείους τῶν ἀνακειμένων ἀπροσδοκῆτως ἐγένοντο, E λίαν δὲ βραχείως τῶ ἀριθμῷ παρεσύρησαν τοὺς νοσήμασι, πολλῶ δὲ τούτων ἤττους οἱ τὴν ψυχὴν ἀπορρήξαντες ἐκ τοῦ παρατυχόντος, καὶ ὡς ἂν συνέβη τὸ ἐνσκήψαν πάθος ἢ κατακρατηθῆναι τῆ δυνάμει τοῦ κειμένου; Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ἐκ τοῦ παρατυχόντος λέγειν τι γίνεσθαι τῶν καλῶν, οὐδὲ Χριστιανῶν ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἀθέων καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ μόνου Θεοῦ πρόνοιαν ἀρνούμενων, καὶ αὐτομάτως, καὶ ὡς ἐτυχε, τὰ πάντα διεξοδεύεσθαι δόξαζόντων. Βίτα δὲ πῶς, εἰπατέ μοι, οἱ μὲν ἔξω τοῦ ἁγίου ναοῦ κατὰ τοὺς ἰδίους οἴκους νοσήσαντες, ὁ πάντες σχεδὸν διεφθάρησαν πλὴν ὀλίγων, ὡς καὶ ἀτάφους, ὡς εἶρηται, μείναι τοὺς πολλοὺς, ὁ δὲ τῶ πανσπύρι τεμένει τοῦ Μάρτυρος προσφευγόντες ἄπαντες σχεδὸν διεσώθησαν, πλὴν ὀλίγων τῶν ἐκ προνοίας παιδεύθῆναι; Ἐθεὶ γὰρ κἀν ταῦτα, εἴπερ οὐκ αὐτὸ ἐξοθήσει καταλλήλως τῆ πόλει, τὸν λοιμὸν ἐπισηκῆσαντα τούτων πλείους ἀπαλλάξαι, βραχυτάτους δὲ καταλιπεῖν.

36 Τὸ δὲ κατὰ μὲν τὰς ἀγορὰς καὶ τοὺς οἴκους F οὕτως γενέσθαι, μόνους δὲ τοῖς ἐν τῶ παναγίῳ τεμένει τοῦ Μάρτυρος μὴ τούτο συμβεῖναι, ἀλλὰ καὶ τουναντίον, ἐναργῆς ἀπόδειξις, τούτου δεσπότῃν τοῦ οἴκου τὴν αὐτοῦ φιλόφρονον ἐνεργεῖαν ἐπιδείξασθαι. Ἴνα δὲ καὶ νῦν πιστεύομεν ἅπαντες, ὡς προνοία Θεοῦ τὰ πάντα διαπιπτῆναι, καὶ οὐδὲν τῶν καλῶν ἑξαυτομάτου γίνεσθαι, ὡς τινεὶς ληρωδοῦσαι, τὰς τοιαύτας τοῦ πονηροῦ ἐνοίας ἐκ πρέμων αὐτῶν τῆς ἡμῶν καρδίας ὁ Θεὸς ἐκκόψαι βουλόμενος, ἠνοιξεν ἐνὸς τῶν ἐκείσε τῆνικαῦτα κειμένων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦ, καὶ κατὰ νίκτα ὡς ἐν ἐστάσει γινόμενος εἶρα τὸν Ἅγιον χλαμύδα ἡμφεσμένον καὶ εὐροδὸν καὶ χάριεν τὸ πρόσωπον ἔχοντα, ὡς τῶν ἵππων παρὰ βασιλείας ἐξουσίαν λαβόντα διανεῖμαι τῶ δήμῳ τὰς χάριτας ἐρχόμενον καὶ πάντας μὲν ἐπιβλέποντα τοὺς κινδυνεύοντας, τισὶ δὲ τὴν χεῖρα ἐπιτιθέντα, καὶ τὸν σταυρὸν κατασπῆμαιναι περὶ τὸν. Ἴνα δὲ στεγνῶ πρόσωπον καὶ μόνον προσελλέποντα, ὀλίγους δὲ πανὺ μετὰ πολλῆς κατηφείας καὶ συνθηρώπτητος ὑπερβαίνοντα, ὡς μὴ δὲ ἐνορᾶν αὐτοὺς εἶθελαι διὰ τὸ πολὺ τῆς πρὸς αὐτοὺς λύπης.

A

37 Οἱτοὶ μὲν οὖν ἔωθεν ἡ μετὰ βραχὺ πάντῃ καὶ πάντως ἀπέδυσαν, οἱ δὲ καὶ στυγρῶ προσώπω, ὅμως δὲ καταξιαθέντες τῆς τοῦ Μάρτυρος σωτηριώδους εἰσεδέψεως, οὐ διεφθέροντο μὲν, ἐν δὲ τῷ πάθει ἐχρόνιζον, ἀλλ' εὐέλπιδες ἦσαν ἀκούσαντες παρὰ τοῦ ἰερακίτου, ὅτι ὅλως καὶ μετὰ λύπης ἐπισκοπῆς ἤξιώθησαν· ἐπίστευον δὲ τῷ λέγοντι ταῦτα ἐκ τοῦ τοῦς λεγομένου μὴ ἐπισκεφθῆναι παραχρῆμα τελευτῶν, καὶ πάλιν τοῦς ὑποδεικνυμένους ἐν ἰλαρότητι κατασπαργισθῆναι, ἔωθεν ἐνδὴ τὰ τῆς ὑγείας ἐπιφέρεισθαι σήμακτρα, ὡς μὴ δὲ τοῦς ἰατροῦς τολμᾶν τοῦς τοιοῦτους λοιπὸν προσεγγίζειν δεδιότας μετὰ τὴν σφραγίδα τοῦ Μάρτυρος ἀνθρωπίνης τέχνης προσαγγεῖν ἐσθνήματα.

B

38 Ἄυτός δὲ, ὁ ταῦτα καταξιαθεὶς ἰδεῖν, εἰς τὴν τῶν χρονισάντων ἐν τῷ νοσήματι, καὶ τὰς ἐκάστου τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἐδέσσειε ἑώρα. Τοῖστε γὰρ εὐθὺς ἀπροσδοκῆτως ῥωννυμένοι συνέχαρι, τοῦστε παρ' εὐθὺ τὸν βίον ἀπολιμπάνοντας, εἰκαὶ ὀλίγοι τινὲς οἱ τοιοῦτοι ἦσαν διὰ τὸ τοῦ Μάρτυρος εὐμενῆς, ὅμως κατὰ τὸ πρῶτον τῆ φύσει ἐδάκρυσε, τοῦστε σὺν αὐτῷ τοῦς πάθει ἐχρόνιζοντας τοῦς λόγους παρεμβέβητο, τὴν ὑπομονὴν ἐντιθεὶς καὶ ἅμα σὺν αὐτοῦ κατακειμένος ἀξιοπιστάτους ἐφάνητο σύμβουλος, τοῦ δὲν μετ' εὐχαριστίας τὰ ἐπαγόμενα φέρειν· ἔλεγε γὰρ τοῦς συγκατακειμένους αὐτῷ· θαρρεῖτε, ἀδελφοί, πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμᾶς ἐλευθεροῖ διὰ τοῦ χρονισμοῦ τῶν νοσημάτων, καὶ βλέπων ὡς εὐχαρίστως καὶ μετὰ προθυμίας τὴν παιδείαν αὐτοῦ δεχόμεθα καὶ ἀγογγυστή, οὐ βραδύνει τοῦ ἀναλαβεῖν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ βασιτάσαι τὰς νόσους ἡμῶν. Διατί οὖν, ἔχεις εἰπεῖν, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐνεχρόνισε τῆ νόσῳ καὶ μέχρι πολλοῦ διέμεινε κατακειμένος ἐν τῷ πασέπτῳ καὶ, ὁ τοιοῦτος θεοπτίας ἄξιός φανεί, καὶ προφητείας σχεδὸν εἰπεῖν δεχόμενος χάρισμα; οὐδὲ γὰρ, εἰ ἀμαρτίας οὐτως ἐπεφύρτιστο, τοῦ πανευδόξου Μάρτυρος ἐγένετο θεωρῆς.

C

39 Οὐ μέμνη τῶν εἰρημένων, ἀγαπητέ, ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἐξ αὐτομάτου καθίσταται, ἀλλὰ προνοία Θεοῦ διοικεῖται τὸ πᾶν; Ἴνα οὖν, ὡς ἐφημὲν εἰπόντες, μὴ νομίσειεν τις, ὡς ἔτυχε, γεγενῆσθαι τὰ προειρημένα, λέγω δὴ τοῦστε διαφθέροντας ἑαττων θανεῖν, καὶ τοῦς ἰαθέντας εὐθὺς ἀναστήναι, καὶ τοῦς ἐχρόνιζοντας ταῖς νόσοις βασανισθῆναι τῷ διαστήματι, καὶ μὴ διὰ τῆς τοῦ Μάρτυρος ἐν διακρίσει ἐπισκοπῆς θεαρίστῳ οἰκονομηθῆναι τῆνικαῦτα τὰ ἐκείσε γεγόμενα, τοῦτου χάριν ὁ λεγθεὶς ἀνὴρ ἐφυλάχθη τῆ νόσῳ, ἵνα τῆ παραμονῇ τὸ πᾶν θεωρήσας ἐξηγήσῃ τοῦς μετ' ἐπειτα. Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐχρόνιζον τῆ νόσῳ ἑδαύμαζε, πῶς τοῦτο πάσχει καὶ τοῦ σφραγιζόμενος ὑπο τῆς παναγίας ἐκείνης χείρας· μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν κἀκείνων αἰθωρῶν ὑγιαίνοντων, αὐτὸς ἔτι τῷ πάθει συνέχετο· οὐδὲ γὰρ ἰάσεως ἔτυχεν, εἰ μὴ πάντων εἶδε τὸ τέλος τῶντε ῥωννυμένων, τῶντε παραπεμπομένων εἰς θάνατον. Τίνα οὖν αἶνον δόμεν τῷ κηδεμόνι μετὰ θεοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῶ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς δεδοξασμένῳ Μάρτυρι Δημητρίῳ, τῷ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦς περιλειπεῖσιν ἐν τῇ πόλει καὶ διαφυγοῦσι τὴν δεήλατον ἐκείνην ὄργην αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γεγεννημένῳ;

ut illos præ magno de iisdem mæore intueri haud vellet.

37 Hi igitur mane quidem aut brevi post omnino ac certo moriebantur, illi vero, qui subtristi quamvis vultu, salvifico tamen Martyris intuitu fuerant honorati, non interibant quidem, morbo tamen diu cruciabantur; verum, cum sese visitatione, utut cum mæore, conventos omnino fuisse, ex illo, qui visionem habuerat, intellexissent, spem bonam concepere; fidem autem hæc dicenti adhibuerunt ex eo, quod quos visitatos haud fuisse assereret, illico morerentur, rursumque quod quos in hilaritate signatos fuisse, mōneret, statim mane sanationis signa præferrent, ita ut ad tales accedere deinceps medici non auderent, timentes post impressum a martyre signum artis humanæ medelam adhibere.

38 Ille autem, qui videre ista dignus habitus fuerat, eorum, qui morbo diu cruciabantur, unus erat, atque uniuscujusque e prædictis rebus eventus videbat. Iis enim statim, qui sanitati inexpectato restituebantur, congaudebat, eosque, qui extemplo vita excedebant, etsi pauci quidam per Martyris benignitatem essent hujusmodi, naturæ tamen ut congruum erat, deplorabat, atque illos, qui secum morbi diuturnitate premebantur, sermonibus consolabatur patientiam suadens, cumque una cum illis decumberet, fide dignus videbatur, dum cum gratiarum actione ferenda esse immissa, suadebat. Iis enim, qui secum decumbentibus, dicebat: Confidite, fratres; credo enim, fore ut Deus per morbi diuturnitatem peccatis nos liberet, vidensque, qui cum gratiarum actione animique alacritate ac sine murmuratione castigationem ejus accipiamus, infirmitates nostras sistere, morbosque auferre non tardabit. Ut quid igitur, repones, vir hujusmodi, qui talis visionis dignus apparuerat, donumque, ut ita dicam, prophetiæ acceperat, morbo diu fuit excruciat, atque ad longum tempus (neque enim, si peccatus fuisset onustus, gloriosissimum Martyrem vidisset) in templo maxime venerando mansit decumbens?

39 Dictorumne, dilecte, meministi, nihil scilicet eorum, quæ sunt, a seipsis esse, sed Dei providentia omnia gubernari? Ne igitur, ut supra diximus, quisquam existimet, facta esse, ut sors tulit, quæ supra exposuimus, illos, dico, qui mortui sunt, celerius discessisse, illosque, qui sanati sunt, statim surrexisse, et qui morbis immorabantur, per intervallum disruciatos fuisse, nec per Martyris discretam e Dei voluntate visitationem, quæ ibidem tunc evenere, ordinata fuisse; ideo vir prædictus morbo servatus fuit superstes, ut omnia conspicatus, posteris in vivis manens superstes narraret. Etenim etiam ipsemet, qui morbo diu immorabatur, stupebat, qui id, utut a sanctissima illa manu signatus, pateretur, ipseque adhuc, multis etiam illorum aliis illico sanatis, morbo detineretur. Sanitatem enim consecutus non est, nisi cum omnium et sanitati restitutorum et morte sublatoꝝ finem vidisset. Quam igitur laudem demus animarum nostrarum post Deum curatori, in cælis et in terra glorificato martyri Demetrio, qui omnibus, ut ita dicam, qui in civitate manserunt superstes, illamque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
ac nonnullis
tam in hanc,

tum in vi-
rum, cui ea
fuit oblata,

E

observatis,
probare etiam
nisi tunc bre-
vique in San-
cti laudes, in-
de præcipue

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

petitas, ex-
cursionem
narrationem
claudit.

illamque a Deo immissam castigationem vitarunt, salutis causa exstitit f?

40 Neque enim loco vel tempore visitationem suam unquam circumscripsit, sed eorum etiam, qui patiuntur, domos adiens, sanitati illos, quibus id convenit, semper restituit, eosque, qui ad suum maxime venerandum templum cum fiducia accedunt, lætantes fideque adhuc magis quam corpore roboratos domesticis restituit. Sibi enim creditum a Deo doctrinæ talentum recte usque nunc, velut prudens ac fidelis servus administrans corporum sanatione animarum studet utilitati. Corpus enim sanans facit, ut beneficium anima sentiat, hincque moveatur, ut haud perfunctorie inquireat, quæ sit beneficium conferens potentia, experientiaque, solum Deum opere complere sui intercessionem Martyris, edoctam parat, ut naturaliter ad Dei cognitionis confessionem tandem trahatur; quod est animarum sanatio, e justitiæ illius solis, secundum quod scriptum est, alis emissa a Deo, quia ejus est gloria etc.

40 Οὐδὲ γὰρ τόπος ἢ χρόνος τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν περιόρισε ποτε, ἀλλὰ καὶ κατ' ἑκαστὴν τῶν πασχόντων ἐπιφοιτῶν, τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἰάται, διαπαντός καὶ τοὺς ἐν τῇ πανσίπῳ αὐτοῦ κατὰ πίστει παρρηγομένους χαίροντας καὶ ῥωσινόμενους τῇ πίστει μᾶλλον ὑπὲρ τὰ σώματα τοῖς οἰκείοις ἀποδίδωσι· τὸ γὰρ πιστεῦσθαι αὐτῷ παρὰ Θεοῦ τῆς διδασκαλίας τάλαντον, ὡς εὐχόμενον καὶ διαπυρῶς δούλον, μέχρι νῦν καλῶς ἐργαζόμενος τῶν ψυχῶν τῆ ὀφείλειαν διὰ τῆς τῶν σώματων ἰάσεως πραγματεύεται· ἀναξιοπυρῶν γὰρ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ἀισθάνεσθαι ποιεῖ τῆς εὐεργεσίας, κἀντεῦθεν ἐκζητεῖν ἀνευδότης τρέπεσθαι, τίς ἢ δύναμις ἢ ἐνεργός, καὶ πέρα μαθοῦσα, ὡς ὁ μόνος Θεὸς ἐπίσταται ὁ τὰς τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ πρεσβείας ἔργῳ περατῶν, φυσικῶς ἔλκεσθαι λοιπὸν πρὸς τὴν Θεογνωσίαν λογισμὸν παρασκευάζει, ἕπερ ἐστὶν ἰαμα ψυχῶν ἐκ τῶν περὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἡλίου κατὰ τὸ γέγραμμένον ἀκτιναβολούμενον θεοπροπίου, ὅτε αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα etc.

B

ANNOTATA.

E

a Hoc miraculum, aut, si mavis, caput præsens, quo id continetur, unum est ex iis, quorum dumtaxat (adi Commentarium prævium num. 19.) Fragmenta aliquot e codice olim Mazarinæo Græce descripta habemus; hæc adeo saltem, ut fidem in Commentario prævio loco mox cit. datam liberemus, Græce simul et Latine hic damus, narrationem reliquam, quæ locis, punctorum interpositione hic distinctis, in codice Mazarinæo Græce reperitur, in Annotata, cap. huic subjecta, compendio Latino, prout apud nos exstat, rejicientes, aut certe, quid illa contineatur, ibidem indicantes. Porro idem caput seu narratio, hoc contenta, in codice Mazarinæo a fol. 39 verso usque ad fol. 51. versum extenditur, sequentemque hunc præfert titulum: Περὶ τοῦ λοιμοῦ, id est, De peste.

b Cum auctor ad Thessalonicenses, uti ex orationis contextu satis liquet, sermonem dirigat, civitatem certe non aliam, quam Thessalonicensem, hic designat.

c Hic modo Joannes verbis Græcis in codice olim Mazarinæo de prava Thessalonicensium vita, gravissimæque, quæ ob hanc tandem illis obvenerit, meritisque tamen minor fuerit, divini Numinis vindicta nonnulla disserit, ac deinde, ut in illis puniendis Dei misericordiam mirandam simul ac laudandam ostendat, ea statim, quæ hic Græce punctorum interpositionem mox excipiunt, subjungit.

d Joannes hoc loco, punctis distincto, quam multas strages Thessalonicæ pestis miserandum in modum inflaxerit, quam innumera funera attulerit, fuse simul ac graphice exponit; ut autem plagam illam, non e causa naturali, sed e divina vindicta Thessalonicensibus obvenisse, ostendat, verbis prolucis, quibus illud facit, ea etiam, quæ punctis interpositis mox hic subduntur, interserit.

C

e Qui non morbis tantum, sed spectris etiam territi Thessalonicenses ad Sanctorum templa, ac præcipue ad ædem, S. Demetrio, sacram, e domibus suis fugerint, Joannes modo, nonnullis adhuc, quibus pestis gravitatem describere pergit, præmissis, hic explanat, ac deinde, qui illis tandem a Sancto fuerit succursus, per verba, quæ punctorum interpositionem mox hic excipiunt, enarrat.

f Ut Thessalonicensibus non paucis, peste correptis, sanitatem fuisse, sancto Demetrio pro iis apud Deum intercedente, prodigiose restitutam, ostendat, multum enimvero toto fere hoc capite huc usque laborat Joannes Thessalonicensis. Verum an sal felici successu? Erit sane, cur ita appareat, maxime si, quod sanationibus prodigiosis, ab illustri hoc scriptore assertis, fundamentum præcipuum præbet, quodque ego tamquam certo falsum rejicere non ausim, locum habuerit, nec vana, quod absit ut asseverem, illusio exstiterit, narrata abs illo nocturna apparitio, qua visitare ægros, prospero sanationis eventu visitationem proxime excipiente, viro cuidam probo Demetrius fuerit conspectus.

F

